

Рэцэнзіі

Тэрміналагічны зборнік: 83.— Мінск: Навука і тэхніка, 1985.—96 с.

Першы выпуск «Тэрміналагічнага зборніка», падрыхтаванага Тэрміналагічнай камісіяй Акадэміі навук БССР, складаецца з трох раздзелаў: «Актуальныя пытанні ўпарадкавання беларускай навуковай тэрміналогіі», «Тэрмінаграфія» і «Крыніцы вывучэння беларускай навуковай тэрміналогіі». Адкрываецца кніга артыкулам Л. А. Антанюк «Развіццё і задачы ўпарадкавання беларускай навуковай тэрміналогіі», у якім даецца агляд гістарычных пераходаў фарміравання беларускай тэрміналогіі ад XIV стагоддзя да нашых дзён, апісваюцца задачы яе ўпарадкавання. М. Ф. Гуліцкі разглядае стан і дае рэкамендацыі па нармалізацыі тэрміналогіі лексікаграфіі. У артыкуле П. У. Сцяцко аналізуецца лінгвістычная тэрміналогія ў сферы фіксацыі, прапаноўваюцца нарматыўныя варыянты цэлага шэрагу марфалагічных, словаўтваральных і іншых тэрмінаў мовазнаўства з мэтай упарадкавання, стандартызацыі беларускай тэрміналогіі. У артыкуле Л. А. Антанюк, Л. Р. Яцкевіч супастаўляюцца блізкія па значэнню лінгвістычныя тэрміны словаўтварэння і марфемікі для дасягнення сістэмнага ўпарадкавання тэрміналогіі асобных галін навукі.

Артыкулы тэрміназнаўцаў прысвячаюцца пытанням варыянтнасці беларускай сельскагаспадарчай тэрміналогіі ў сферы функцыянавання (У. В. Люшцік), узнікнення і развіцця беларускай геалагічнай тэрміналогіі (А. С. Лаўшук), развіцця беларускай музычнай тэрміналогіі (Н. М. Навічэнка). Значнае месца ў зборніку адводзіцца раздзелу «Тэрмінаграфія», у якім змешчаны рэкамендуемыя беларускія сельскагаспадарчыя тэрміны і іх рускія адпаведнікі (глебазнаўства, аграхімія, меліярацыя, жывёлагадоўля, кормавытворчасць, ветэрынарыя, гігіена прадукта жывёлагадоўлі). Патрэба ў такіх слоўніках (укладальнікі Л. А. Антанюк і У. В. Люшцік), у першую чаргу для работнікаў адпаведных галін

вытворчасці, цяжка пераацаніць. У зборніку прадстаўлена каля 500 крыніц беларускай музычнай тэрміналогіі (Н. М. Навічэнка), уключаючы ўсе беларускія публікацыі па гэтай тэме ад пачатку XX стагоддзя да цяперашняга часу. Можна спадзявацца, што спісы падобных публікацый будуць папаўняцца.

«Тэрміналагічны зборнік» прынясе карысць работнікам перыядычнага друку, радыё, тэлебачання, выкладчыкам ВНУ і школ, спецыялістам па культуры беларускай мовы і тэрміналогіі, шырокаму колу чытачоў.

А. В. УЛАСАЎ.

Г. Ф. Юрчанка Народнае вытворнае слова. З гаворкі Мсціслаўшчыны.—Мінск: Навука і тэхніка, 1985.—335 с.

Завяршылася выданне дыялектнага (у трох частках) структура-варыянтнага слоўніка Г. Ф. Юрчанкі «Народнае вытворнае слова». Першыя дзве часткі названай працы апублікаваны асобнымі кнігамі ў 1981 і 1983 гадах, апошняя, трэцяя—у 1985 годзе. У гэтым слоўніку сабраны і сістэматызаваны ўсе важнейшыя граматычныя, семантычныя і структураўтваральныя тыпы вытворнай народна-дыялектнай лексікі аднаго паўнага рэгіёна паўночна-ўсходніх беларускіх гаворак. Так сфарміраваліся і склаліся на базе мясцовай гутарковай лексікі шматлікія рады ці групы рознаструктурных эквівалентных слоў, некаторыя з якіх налічваюць да дзесяці—дванаццаці, а то і больш вытворных фанетыка-марфалагічных і моўна-стылістычных варыянтаў. Прыкладам такога тыпу паралелізму і варыянтнасці форм (амалексем) могуць служыць структураўтваральныя рады ці гнёзды наступных слоў: брат, браток, браточак, братка, брагачка, братуха, братушка, брахнейка, брахненька, братуля, братулька, братулічка, братулінька (зварот да блізкага чалавека); браценнік, брацельнік (стрыечны брат); выкамыр, выкамырынк, выкамырываннік,